

Biblinė Rožinio slėpinių prasmė (III)

Jėzaus Kristaus gimimas

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Apie įvykius, susijusius su Jėzaus Kristaus gimimu, skaitome Mt 1, 18–25 ir Lk 2, 1–7 ištraukose (taip pat kai kuriuose apokrifuose). Evangelistas Matas, nors ir užsimojęs aprašyti Jėzaus gimimą – *Jėzaus Kristaus gimimas buvo toksai* (1, 18a), didžiumą pasakojimo skiria Juozapo problemoms, kilusioms dėl netikėto savo sužadėtinės Marijos nėštumo (žr. 1, 18b–24), aptarti, o apie Jėzaus gimimą parašo vos vieną neilgą sakinį: *Jam [Juozapui] negyvenus su ja [Marija] kaip vyrui, ji pagimdė Sūnų, kurį jis pavadino Jėzumi* (1, 25).

Kitoks yra evangelisto Luko pasakojimas; jį čia ir pagnrinėkime. Lk 2, 1–7 tekstą galėtume suskirstyti į tris dalis. Pirmoji (1–3 eil.) pasakoja apie visuotinį Romos imperijos gyventojų surašymą. Antroji (4–5 eil.) – apie Juozapo ir nėščios Marijos kelionę iš Galilėjos Nazareto į Judėjos Betliejų. Trečioji (6–7 eil.) – apie Marijai atėjusį metą gimdyti, tam tinkamos vietos ieškojimą ir pasaulio Išgelbėtojo gimimą.

Anomis dienomis išėjo ciesoriaus Augusto įsakymas surašyti visus valstybės gyventojus (2, 1).

Anomis dienomis – graikiškas tekstas prasideda posakiu „įvyko štai“ (gr. *egeneto de*), kuriuo, pasak graikiško Senojo Testamento (III–II a. pr. Kr.) vertimo stiliaus, parodoma, kad Dievas yra vyriausiasis istorinių įvykių režisierius.

Ciesoriaus Augusto – lot. *Gaius Iulius Caesar Octavianus* (63 m. pr. Kr.–14 m. po Kr.) valdė Romos imperiją nuo 30 m. pr. Kr. iki 14 m. po Kr. Romos senatas 27 m. pr. Kr. suteikė jam „augusto“ titulą (lot. *augustus* – „šventasis“, „vertas dieviškos pagarbos“).

Įsakymas – gr. *dogma* reiškia oficialų ir visuotinai įpareigojamą potvarkį, kurį, sulaukęs Romos senato pritarimo, išleido Augustas.

Surašyti – gyventojus dažniausiai surašydavo mokesčių reikalu. Taip pat buvo svarbu, ypač karo atveju, turėti šauktinių sąrašą. Žydai, kaip žinoma, buvo atleisti nuo karo prievolės. Nebibliniai šaltiniai nurodo, kad Romos imperijoje buvo vykdomas dvejetainis žmonių surašymas: vienas – jos piliečių, o kitas – gyventojų, t. y.

žmonių, neturinčių imperijos pilietybės. Lk 2, 1 greičiausiai užsimeinama apie gyventojų surašymą, kurį atliko Sirijos (vienos iš svarbiausių Romos imperijos provincijų) valdytojas Sencijus Saturninas apie 8–6 m. pr. Kr.

Toks pirmasis surašymas buvo padarytas Kvirinui valdant Siriją (2, 2).

Toks pirmasis – greičiausiai, sekant egzegeto M. Zerwicko nuorodomis, reikėtų versti šitaip: „Tai buvo pirmasis surašymas už tą, kuris vyko Kvirinui valdant Siriją.“

Kvirinui – lot. *Publius Sulpicius Quirinius* (apie 51 m. pr. Kr.–21 m. po Kr.), Sirijos provincijos valdytojas nuo 6 iki 12 m.

Surašymas... valdant Siriją – turbūt Lukas čia turi galvoje surašymą, kuris vyko apie 6–7 m. po Kr., po to, kai 6-aisiais metais, imperatoriaus Augusto įsakymu, karalius Erodas Archelajas, Erodo Didžiojo sūnus, buvo pašalintas iš sosto ir ištremtas į Galiją, o jo žemės priskirtos prie Kvirino valdomos Sirijos provincijos. Žinia apie surašymą apskriejo visą Palestiną ir sukėlė gyventojų nepasitenkinimą. Kai kur netgi įvyko zelotų, kuriems vadovavo Judas Galilėjietis, ir imperijos legionų ginkluotų susirėmimų (žr. Apd 5, 37).

Taigi visi keliavo užsirašyti, kiekvienas į savo miestą (2, 3).

Keliavo... į savo miestą – nebibliniai šaltiniai nepatvirtina tokio reikalavimo.

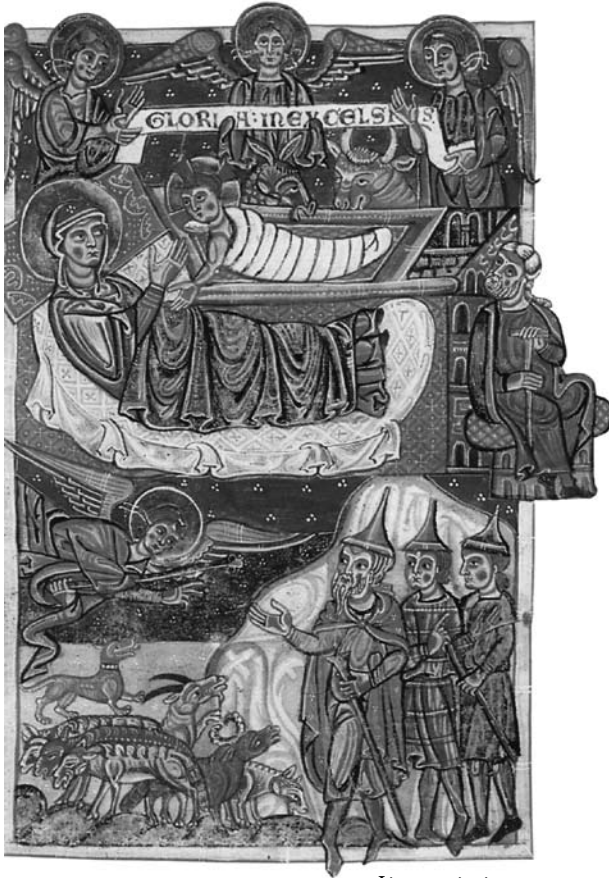
Taip pat ir Juozapas ėjo iš Galilėjos miesto Nazareto į Judėją, į Dovydo miestą, vadinamą Betliejumi, nes buvo kilęs iš Dovydo namų ir giminės (2, 4).

Iš Galilėjos miesto Nazareto – Senojo ir Naujojo Testamentų laikais Nazaretas buvo vienas mažiausių Galilėjos kaimų.

I Dovydo miestą, vadinamą Betliejumi – „Betliejus“, išvertus iš hebrajų kalbos, reiškia „duonos namai“. Iš čia buvo kilęs Dovydas – antrasis (pirmasis buvo Saulius) išrinktosios tautos karalius (1010–970 m. pr. Kr.). Senajame Testamente tikrai Jeruzalė vadinama „Dovydo miestu“ (žr., pvz., 2 Sam 5, 7. 9; 6, 10).

Kilęs iš Dovydo namų ir giminės – Juozapas buvo iš karališkos Dovydo giminės, kurioje, pvz., pagal pranašo Natano pranašystę, turėjo gimti Mesijas – Dievo Sūnus (žr. 2 Sam 7).

Jėzaus gimimas.
Biblijos miniatiūra, XIII a. pirmoji pusė, Italija

Jis turėjo užsirašyti kartu su savo sužadėtine Marija, kuri buvo nėščia (2, 5).

Sužadėtine Marija – iš tikrųjų per visą savo žemiškąjį gyvenimą Marija liko tikrai Juozapo sužadėtinė.

Buvo nėščia – Marijos nėštumas nebuvo lytinių santykių padarinys. Kai kurie žydiški ir pagoniški rašytiniai šaltiniai, norėdami paneigti stebuklingą Jėzaus išikūnijimą iš Šventosios Dvasios, mini romėnų kareivį Panteros vardu ir jam priskiria Jėzaus Kristaus tėvystę.

Jiems tenai esant, prisiartino metas gimdyti, ir ji pagimdė savo pirmgimį sūnų (2, 6).

Pagimdė savo pirmgimį – pirmagimiui (gr. *prototokos*) Artimųjų Rytų kultūroje teko ir tebetenka išskirtinė padėtis palyginti su kitais vaikais (žr., pvz., Iš 13, 2; Sk 3, 12–13). Tačiau ar šiuo žodžiu vadinamas sūnus neskatina manyti apie antragimį vaikelį ir t. t.? Nebūtinai! Kai kuriuose senoviniuose tekstuose „pirmgimis“ kartais yra „vienturčio“ (gr. *monogenes*) sinonimas (pvz., 4 Ezd 6, 58; Ezdros knyga yra apokrifas). Vieno Egipte išlikusio antkapio įrašė, datuojamame 5 m. pr. Kr., minima moteris, mirusi gimdydama (taigi, savaime suprantama, daugiau vaikų negalėjusi turėti), tačiau jos kūdikis vis dėlto vadinamas „pirmgimio“ vardu.

Suvystė jį vystyklais ir paguldė ēdžiose, nes jiems nebuvo vietos užiegoje (2, 7).

Suvystė... paguldė – tai buvo natūralus motinos elgesys. Tačiau šitie du Marijos veiksmai, anot kai kurių biblistų, yra aliuzija į Juozapo iš Arimatėjos veiksmus Didįjį penktadienį: *Paskui nuėmė kūną nuo kryžiaus, įvyniojo į drobulę ir paguldė uoloje iškaltame kapo rūsyje, kuriame dar niekas nebuvo laidotas* (Lk 23, 53). Ir iš tikrųjų be Kalėdų nebūtų Velykų.

Ēdžiose – „ėdžios“ (gr. *fatnē*) yra vienas iš rečiausių Naujojo Testamento žodžių (sutinkamas viso labo 4 kartus ir tikrai Evangelijoje pagal Luką). Pagal senovinę ir visuotinai priimtą krikščionių tradiciją – prie jos paplitimo prisidėjo šv. Pranciškus Asyžietis su puikio mis savo prakartėlėmis – Jėzus gimė jaučiams ir asilams šerti skirtame ryke: *Viešpats jam atsakė: „Veidmainiai! Argi kas iš jūsų neatrisha šabo dieną nuo ēdžių [gr. apo tēs fatnēs] savo jaučio ar asilo ir nenuveda pagirdyti?!<...>“* (Lk 13, 15). Tačiau, pasak dar vienos puikios interpretacijos, „ėdžios“ – tai bagažui gabenti pritaikytas krepšys, susidedantis iš dviejų skyrių: daiktams ir maistui. Pagal šitą hipotezę Jėzus gimė tokio kelioninio „lagamino“ maistadėžėje. Taigi tikroji žmonių „Gyvybės Duona“ (plg. Jn 6, 35. 48) gimsta Betliejuje, t. y. „duonos mieste“, ir duonai laikyti pritaikytoje vietoje.

Užiegoje – graikiškas daiktavardis *katalyma* reiškia nakvynei skirtą vietą (užeiga, viešbutis, motelis), kurios, deja, neatsirado Išgelbėtoji – Mesijui, gimusiam atnešti dieviškos ramybės visiems žmonėms.

Bažnyčios istorijos studijų I tomas

KATALIKAI IR VALDŽIOS XX AMŽIUJE

Šia knyga Lietuvių katalikų mokslo akademija pradeda naują savo leidinių seriją, skiriamą tiek Bažnyčios praeities specialistams, tiek istorijos mėgėjams, o pirmasis jos tomas adresuojamas dar ir tiems, kuriems tautos atgimimas prasidėjo Lietuvos Krikšto 600 metų jubiliejaus minėjimu 1987-aisiais.